

**ВІДАПЕЛЯТИВНІ ОРОНІМИ ВЕЛИКОГО ЛУГУ
(ЗА СЛОВНИКОМ В. А. ЧАБАНЕНКА «ВЕЛИКИЙ ЛУГ
ЗАПОРІЗЬКИЙ»)**

Ізотова Д.

Запорізький національний університет

Кафедра української мови

izotovadaria38@gmail.com

Науковий керівник – *Ільченко І. І.*, к. ф. н., доцент, доцент кафедри української мови Запорізького національного університету

«Великий Луг Запорозький» неодноразово був предметом дослідження лінгвістів. Це були і дисертаційні дослідження Ю. Кравченко, І. Ільченко, і низка статей В. Фоменка, В. Чабаненка та ін. Актуальність наукової роботи полягає в тому, що аспект відапелятивних оронімів буде проаналізовано вперше, адже він ще не виступав предметом дослідження запорізьких науковців.

Великий Луг – територія, що займає частини нинішніх Дніпропетровської, Запорізької та Херсонської областей вздовж річки Дніпро та Каховського водосховища. Це історична назва дніпровських плавнів нижче від острова Хортиці (XVI-XVIII ст.) [2, с. 466].

Простори Великого Лугу багаті на топооб'єкти, яких більше 80 видів: ріки, протоки, населені пункти, балки, озера, лимани, гряди, гори тощо. Більшість з них назавжди зникла з карти Нижньої Наддніпряни [1, с. 4].

Для творення топонімів у словнику «Великий Луг Запорозький» застосовано лексико-семантичний спосіб. Власні назви в словнику можна розглядати за апелятивною мотивацією, де оніми мають безпосередній зв'язок із загальними назвами.

Відапелятивні ороніми в словнику В. Чабаненка «Великий Луг Запорозький» можна поділити на групи, а саме ороніми, що утворились від назв рослин і тварин, від кольорів та ороніми, в основі яких є вказівка на форму топооб'єкта.

1. Ороніми, в основі яких закладено назви рослин і тварин. Наприклад, балки мотивуються назвою рослини, яка росла на ній: *Берестова* (назва від береста), *Березувата* (назва від берези), *Бузиновата* (назва від бузини), *Виноградна* (назва від дикого винограда), *Грушівська* (назва від дикої груші), *Дубова* (назва від вікових дубів). Назви островів теж мають рослинну мотивацію: *Липський* (назва від

липи), *Ольховський* (назва від вільхи, яку в місцевих говірках називали ольхою).

Назви гряд та островів в своїй основі мають назви тварин. Це були тварини, які жили на цій території. Наприклад, назви гряд *Овеча* і *Свиняча* пояснюються тим, що поселення поблизу цих гряд займалося вівчарством та свинарством.

Назва острова *Кінський* мотивується тим, що на цьому острові були пасовиська для коней, тому така й назва. Назва острова *Козулин* і *Курячий* пояснюється тим, що на одному острові жило багато диких кіз, а на іншому острові були кури, які перелітали туди з поселень, що знаходились поряд. Острів *Рибальський* був улюбленим місцем рибалок, бо там водилося багато риби, тому така й назва.

2. Ороніми, в основі яких закладено назви кольорів. Наприклад, гора *Біла* та *Чорна*, назви яких утворено в протиставлення одне до одної, свідчить про те, що на верхівках гір мешкали птахи білого та чорного кольору, тому така й назва.

Назва кручі *Жовта* означає те, що глина була жовтого кольору. Острів *Білий* має в основі вказівку на колір піску, що покривав береги цього топооб'єкта. А назва гряди *Чорна* пояснюється кольором ґрунту.

3. Ороніми, назви яких мотивуються формою топооб'єкта. Наприклад, бакаї *Кривець* і *Кручений*, назви яких вказують на те, що один мав криву форму, а інший – кручену. Острів *Круглий*, в семантиці має вказівку на круглу форму топоніма.

Отже, ми здійснили лексико-семантичний аналіз відапелятивних оронімів Великого Лугу і виявили, що в їхній основі закладено назви рослин і тварин, назви кольорів та ознака, що вказує на форму топонімів.

Великий Луг містить в собі духовну культуру народу. Тому ці простори чекають на своїх дослідників, адже вони можуть бути зовсім знищені, так і назавжди залишившись невідомі науці.

Література

1. Чабаненко В. А. Великий луг Запорозький : Історико-топонімічний словник. Запоріжжя : ЗДУ, 1999. 330 с.

2. Щербак В. О. Енциклопедія історії України : у 10 Т. Київ : Наукова думка, 2003. Т. 1. С. 466.